

Vállalni a múltat!

Sokoldalúan kell az iskolákban tanítani a történelmet

Szanyó Tóth Gizella

Vallomásokkal, az 1944–45-ben, a jugoszláv katonai közigazgatás idején Vajdaságban elkövetett magyarellenes népiirtás áldozatai hozzátartozóinak elbeszéléseivel, a gyűjtőtáborokat túléltek emberek beszámolóival – a Magyar Televízió dokumentumfilmjével kezdődött pénteken este Szenttamáson a Városháza nagytermében **Teleki Júlia** *Hol vannak a sírok?* című könyvének bemutatója. Az Emberi Jogi Központ szervezte est vendége volt **Bozóki Antal**, a nemzetközi jogtudományok magisztere, ügyvéd, az Árgus-Vajdasági Magyar Kisebbségjogi Civil Egyesület elnöke és **Matuska Márton** publicista, aki Vajdaságban az elsők között írt a rémuralomról, amiből 1991-ben *A megtorlás napjai* címmel könyv született.

Múltidéző, visszatekintő előadásában Júlia asszony beszélt a szerbek és a magyarok viszonylagos békés együtt, egymás mellett éléséről a háborúig, az 1941-es eseményekről, szólt az 1942-es, sajnálatos módon a Sajkás-vidéken bekövetkezett razziáról, majd ennek nagyságrendileg többszörös megbosszulásáról a béke első hónapjaiban, 1944 őszén, s ennek folytatásáról 1945. január 23-án, amikor Csurog megmaradt magyar lakosságát Járeckra, koncentrációs táborba hajtották. Ugyanez a sors várt a zsabylai, a mošorini (mošorini) magyarokra is. Ezért is kezdeményezte a Szeged-Szőregi Csodaszarvas Polgári Kör és a VMDK Szegedi tagozata, hogy január 23-át a Magyar Köztársaság elnöke, dr. Sólyom László nyilvánítsa a Magyar Népiirtás Emléknapjává. Ezen a napon általában emlékeznének meg a magyarokat ért atrocitásokról a Kárpát-medencében és a világban. Hogy soha többé ne ismétlődhessen meg a magyarellenes népiirtás, de más nép felett sem követhessen el senki, semmilyen hatalom genocidiumot.

A jugoszláv katonai közigazgatás idején történtek tabu témának számítottak az 1990-es évek elejéig, mondta Bozóki Antal. A nyilvánosság előtt elsőként a néhai Mészáros Sándor történész és Matuska Márton beszélt róla elsőként Vajdaságban. Minden erőfeszítés és kezdeményezés ellenére azonban a történelemkönyvekben ma sem írnak róla, a diákok továbbra sem úgy tanulják vidékünk történelmét, hogy tárgyilagos képet kapjanak az eseményekről. A Tartományi Képviselőház 2003. február 28-án törölte a kollektív bűnösséget (a németek és csúrogi, zsabylai, mozsori magyarokat terheli a vád napjainkig), de a Szerbiai Képviselőház csaknem 6 év után sem tűzte a napirendjére. Mint tudjuk, a tartományi parlament határozata csupán gesztus értékű, a döntést a kollektív bűnösség eltörléséről a szerb parlamentnek kellene meghoznia. A rehabilitációs törvény elfogadása (2006. április 12.) után mielőbb el kellene fogadni a kárpótlási törvényt is. Bozóki rámutatott egyes félreértésekre is. Többek között, ha valakit rehabilitálnak, külön kell igényelni az erkölcsi kártérítést. Ha ezt nem teszi meg, három év múlva elévül a joga.

A községvárosa nagytermében, talán éppen a pince fölött emlékezünk meg az ártatlanul meghurcolt, megkínzott, kivégzett szenttamási magyarokról is, mondta Matuska Márton. Ide, ebbe a pincébe zárták a magyarokat még 1945. után is. Ezekről az eseményekről keveset tudnak Vajdaságban. Pintér József elkészítette ugyan a szenttamási vérengzés történetét, 545 ártatlanul kivégzett magyar sorsát dokumentálta. Kézirata szerkesztésre és kiadásra vár. Matuska szerint szembe kell a magyar és a szerb történészeknek, az illetékeseknek leülni, és a múltat vállalva megírni vidékünk történelmét, és ezt kellene az iskolákban tanítani.

■ S. T. G.